

# L'EMPIRE OTTOMAN ET LA TURQUIE FACE À L'OCCIDENT

QUAND LE DOUTE S'INSTALLE

2 FÉVRIER 2018

Edhem ELDÈM

Chaire internationale d'histoire turque et ottomane



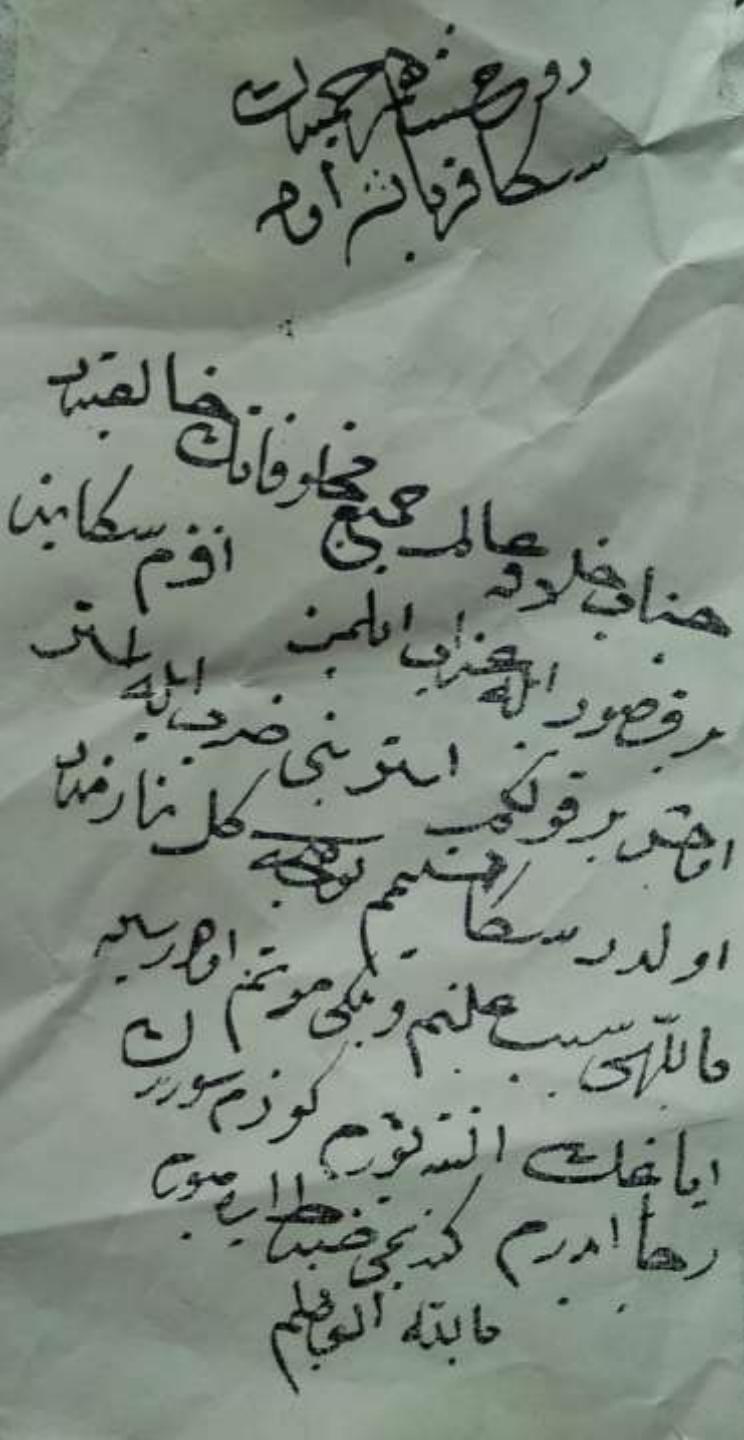
ن

بِنْمَ دَرْيَمْ  
فَرَاجِه ايمِر طورِينَكْ بِهدَيَه لرنَدْ مُحَطَّظَه او لمْ خصوصات تصوِيرَه  
غَائِيَتْ خَفَظَ ايلَمْ بِخَا تصوِيرَه يَهِي اسْلَارِيَكْ يَكْ بِيوَكْه دُوستَيَه  
وَخَلُوصَ افْطَرَهَا ايلَمْ دَرْ دَيَامْ دُوستَه دُوستَه تصوِيرَه يَهِي بِهدَيَه  
ايلَمَكْه غَائِيَتْ معْقَنَا عَادَتَه سَعَه بِلَه بِو معَالَه سَعَه  
عَنْنَوْنَمْ بِنْمَ دَهْنَيَه خَصَصَه يَاهِي دَيَغَمْ كَهْ دُوستَه تصوِيرَه دَارَه بِيوَكْه  
لوَهَه دَرَه افِي ايمِر طورِه دُوستَه اسْلَارِيَه حَكْمَ عَجَنَا ايلَجَيَه يَهِي  
ايلَمَكْه اسْلَارِيَه بِيلَورِيَه استَفَارَه دَاستَشَارَه ايلَمَه  
رَيَشَ افْنَه سَهْ تَرْجَمَه يَهِي خَاغَرَه بَهْ سَوَيلَه سَونَ ايلَجَيَه  
دُوستَه دَاسَطَه سَيَله كَتَه كَوَنَلَه دَلَورَه

Benim vezirim,  
França İmparatoru'nun  
hediyelerinden mahzuz oldum.  
Hususan tasvirinden gayet haz  
eyledim. Bana tasvirini irsal  
eylemek pek büyük dostluk ve  
hulus izhar eylemektir.  
Avrupa'da dost dosta tasvirini  
hediye eylemek gayet mutena  
âdettir, sen bilmezsin. Hele bu  
muamelesinden memnunum.  
Benim dahi mahsus  
yaptırdığım kendi tasvirim  
vardır büyük levhadır. Onu  
İmparator dostuma irsal  
eyleyeceğim

Mon vizir,  
J'ai été charmé par les  
présents de l'empereur de  
France. J'ai particulièrement  
aimé son portrait. En  
m'envoyant son portrait, il fait  
preuve d'une grande amitié et  
d'affection à mon égard. Tu ne  
le sais pas, toi, mais en  
Europe, il est d'usage  
d'échanger des portraits entre  
amis. Je suis ravi de ce geste  
et j'ai moi aussi fait faire un  
portrait. C'est un grand  
tableau et je l'enverrai à mon  
ami l'empereur.

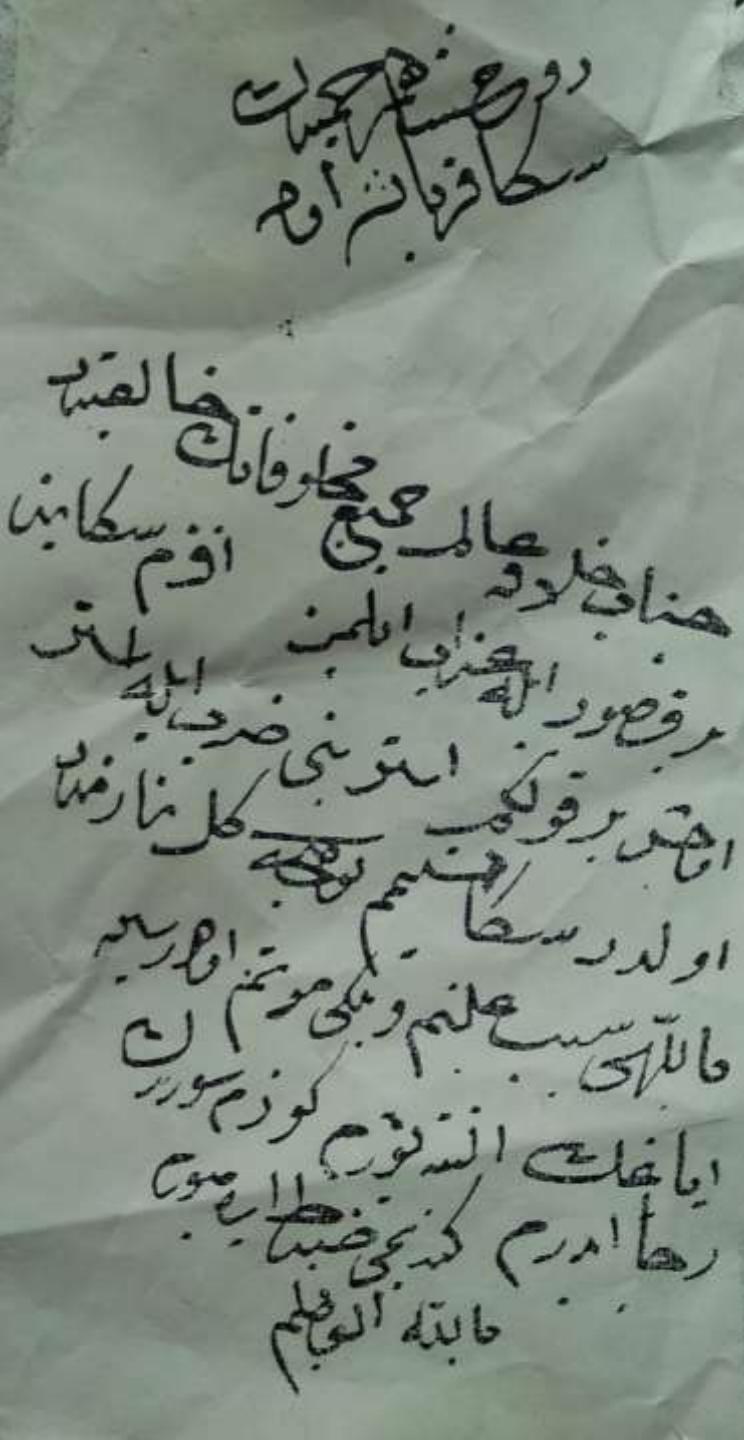
Ruhşah'ım Hamid'in sana kurban ola  
Cenab-ı Hallak-ı âlem cemi'-i  
mahlukatın halikidir bir kusur ile azab  
eylemez Efendim sana bende olmuş  
bir kulunum ister beni darb eyle ister  
öldür sana teslimim Bu gece gel  
niyazımızdır vallahi sebeb-i illetim ve  
belki mevtim olursun Ayağın altına  
yüzüm gözüm sürerek rica ederim  
Kendimi zabit edemiyorum billahi'l-  
azim



Ma Ruhşah, ton Hamid t'appartient

Le Seigneur Créateur du monde est le Créateur de toutes les créatures; Il ne tourmente guère pour une simple faute. Maîtresse, je t'appartiens tel un esclave; frappe-moi ou tue-moi si tu le désires, je me soumets. Je t'en prie, viens ce soir; je te jure que tu seras la cause de mon mal, voire de ma mort. Je t'en supplie en t'embrassant la plante des pieds. Je ne peux plus me retenir.

Au nom de Dieu Tout-puissant











Lettre de Halet Efendi, ambassadeur ottoman. Paris, 21 décembre 1803.



Frengistanı bizi ihafe veyahud iğra içün her kim sena eder ise sual buyurasız sen Avrupa'ya gitdin mi deyü. Hayır gitmedim tarihlerden bilirim der ise iki kısımdan biridir ki şimdi izah olunur. Beli gitdim ve biraz zaman eylendim derse elbette Frenklerin tarafdarı ve casusudur. Gitmedim der ise iki kısımdır. Ya eşekdir Frenklerin yazdıkları be-tamamehi dinler yahud gayret-i diniyesinden naşı Frenkleri medh eder ki zımnında ehl-i İslami tahkir çıksın deyü İşte bu kaide-i külliyyeyi belleyesiz.

À quiconque vante la terre des Francs avec l'intention de nous effrayer ou de nous provoquer, vous devez poser cette question : « As-tu jamais été en Europe ? » S'il répond « Non, jamais, mais je la connais des livres d'histoire », alors il est de deux choses l'une, que je décrirai dans un instant. S'il dit « Oui, j'y ai été et j'y ai passé quelque temps », c'est très certainement un partisan des Francs et un espion à leur solde. S'il dit « Je n'ai pas été là-bas », il est de deux choses l'une. Soit c'est un âne et il croit tout ce que les Francs écrivent, ou alors il vante les Francs par zèle religieux, afin d'en tirer une insulte pour les musulmans. Apprenez bien cette règle générale.

و زنده همتو و خانه های عالیه بود  
و زنده همتو خانه های عالیه بود  
اقدیک راه هر چند در کدره نجات داشت  
صدار راه هر چند در اینست بناهای عالیه  
شمرده اینها فرق نهاده و پس از هم او را  
بینیش نسله عیشه کرد و از اینها میگذرد  
ضیافت و محل داره که از اینها میگذرد  
او ره سیعه روت عالیه قطعه تبر و مخفر  
دور صحن باب عالی قطعه تبر و مخفر  
روزگار اصره روت و پی اغا افده رکه  
حضرت مدنیانه کو طیبه رهاریم  
و بوروزداره موصی مواری مشتمل  
ارسال ایدکم خواسته که روندو غای افزایش  
پیوره استواره منظور و مقداری اوقی  
حضرت خانه ایمه افتهنه اخطار  
واهار بیو رسند اخا افریزه  
خوار منظور و مقداری ارسون  
موتونه همکه موصی مواری ایمه ایمه و پی  
مقادیر شه طیب خاصه ایمه و پی  
نمای ایمه و اسلام لطف

لطفه همکه موصی مواری ایمه ایمه و پی  
و خوار منظور و مقداری ارسون  
و خوار منظور و مقداری ارسون  
و خوار منظور و مقداری ارسون



Ezcümle her ne kadar dünyada Ermeni ve Rum var ise Müslümanlar mahbub-dostdur, bu nasıl ayıb şey, maazallah Frengistan'da olamaz, amma olsa o saat ateşe yakarlar, hem pek ayıbdır deyü işte işte cümlemiz bu itikatda idik.

Tous les Arméniens et les Grecs du monde ne cessent de dire que tous les musulmans sont des sodomites, et que, Dieu nous en garde, une telle chose ne se passerait jamais en Europe, et que si cela devait arriver, les responsables d'actes aussi honteux seraient immédiatement jetés dans les flammes. Nous avons si souvent entendu dire ceci que nous avons fini par y croire.

Meğer hiç andan gayri maslahatları yok. Paris'de Pale Royal tabir ederler bezestan gibi bir mahal var, amma gayet vüsatlı, dört tarafı dükkân, dükkânlarda envâî meta var. Üstleri oda, odalarda bin beşyüz karî ve beşyüz oğlan var ki kârları puştluğa münhasır. Gece gitmek muayyibden, gündüz be'is olmamağla mahsus temasasına vardık. İçerü girdikde cevanib-i erbaadan karılar ve erkekler gelene birer basma kâğıd veriyorlar.

Or, en vérité, il apparaît qu'ils ne font que ça. Il est à Paris une place qu'ils appellent Palais Royal, qui ressemble à un bazar couvert, mais en beaucoup plus grand et avec des boutiques sur les quatre côtés et une grande variété de marchandise dans ces boutiques. Au-dessus des boutiques se trouvent des appartements et dans ces appartements, mille cinq cents femmes et cinq cents garçons dont le seul but est la sodomie. Il est honteux d'y aller la nuit, mais comme il n'y a pas de mal à y aller de jour, nous y sommes allés dans le seul but d'observer la scène. Dès que l'on entre, on est pris d'assaut de tous côtés par des femmes et des hommes qui distribuent des feuillets imprimés aux visiteurs.

İçinde yazar ki şu kadar karılarım var, odaм filan yerde, şu kadar akçeyedir. Biri dahi şu kadar oğlanım var, yaşları şu kadardır, şu kadar akçe narhı var deyü mahsus basılmış kâğıdıları var. Ve bunlardan gerek oğlan gerek karı frengi illetine uğrarlar ise, tımar etmek için devlet tarafından muvazzaf hekimleri var. Ve karılar ve oğlanlar her bir adamın dört yanını muhasaraya alub kangımızı beğenür deyü beraber gezerler. Ve kibarı Pale Royal'a vardınız mı, karıları oğlanları beğeniniz mi deyü iftihar ederek sual ederler.

Les feuillets disent « J'ai tant de femmes, mon appartement se trouve en tel endroit, et le prix est de tant». Un autre feuillet annonce « J'ai tant de garçons, leurs âges sont les suivants, et leur prix de tant ». Et si le moindre de ces garçons ou de ses femmes devait contracter la syphilis, il est soigné par un médecin nommé par le gouvernement. Et les femmes et les garçons assaillent le visiteur de tous côtés et l'accompagnent en lui demandant qui d'entre eux lui a plu. Et jusqu'aux nobles vous demandent avec fierté : « Avez-vous été au Palais Royal ; les femmes et les garçons vous ont-ils plu ? »

Buracığını Hoca Abraham'a okuyasız el-hamdülillah memalik-i islamiyede bu kadar oğlan ve gulampara yokdur.

Lisez ce passage à Hoca Abraham ; Dieu soit loué, il n'existe pas autant de sodomites et de pédérastes en terre d'islam



L. Daerly pl.





اطلاق

itlak

اطلاق

itlak

اتلاف

itlaf

اللهم إله خليقتك سلطان المسلمين وابد سلطنته بعلو هـ المكين ونبت  
وانصر عـاـكرـ الـوحـدـيـنـ وـدـمـرـ اـعـدـاءـ الدـيـنـ آـمـيـنـ بـحـرـ مـهـسـيدـ  
الـمـسـلـمـيـنـ

(المقدمة في قواعد فن التأريخ وأصول مطالعه التواريـخـ)  
تـارـيـخـ يـاـوـقـائـعـ حـقـيقـهـ صـادـقـهـ تـنـ يـاخـدـ حـكـاـيـاتـ غـيرـ وـاقـعـهـ كـاـذـبـهـ نـكـ  
ضـبـطـ وـفـلـدـنـ عـبـارـتـ وـبعـضـ تـوـارـيـخـ مـبـيـنـ عـلـىـ الـظـنـونـ اوـلـاـسـهـ سـيـلـهـ  
\* انـ الـظـنـ لـاـيـغـنـيـ مـنـ الـحـقـ شـاـءـ \* مـؤـدـاسـهـ اـكـثـرـ يـاـخـطـابـيـ عـقـلـ بـشـرـ  
وـتـصـورـاتـ عـدـيـعـهـ الـوقـوعـ غـيرـ مـعـتـبـرـهـ اـيـهـ مـخـلـ الـحـتـدـرـ وـتـارـيـخـ صـنـاعـ  
تـعـيـرـاـوـرـ بـرـنـوـعـ تـارـيـخـ دـخـيـ وـارـدـرـ كـمـعـارـفـ وـصـنـاعـيـتـ اـبـجـادـ وـاـخـرـاعـيـ  
حاـوىـ وـمـنـافـعـ وـقـوـانـىـ مـعـرـفـ وـتـقـهـمـ بـادـىـ وـمـجـبـيـقـ وـالـانـىـ وـجـوـهـ  
استـعـالـاتـيـ تـحـصـلـ وـتـعـلـمـ مـؤـدـىـ اـولـقـ جـهـتـ لـيـهـ جـلـهـ سـنـدـنـ زـيـادـهـ  
كـثـيرـ الـمـغـنـدـرـ تـوـارـيـخـ اـيـكـ فـسـمـهـ مـنـسـعـهـ وـبـرـىـ (تـوـارـيـخـ مـقـدـسـهـ) اـولـوبـ  
اـنـلـرـسـيـرـ صـادـقـ الـخـبـرـ حـضـرـتـ خـيـرـ الـبـشـرـ وـقـصـصـ مـعـتـبـرـهـ اـنـبـاءـ عـظـامـ مـهـجـرـاتـ  
وـمـنـاقـبـ كـرـامـاتـ عـوـاقـبـ اـوـيـاـيـ مـبـشـرـدـرـ كـهـلـرـلـاـ اـكـثـرـيـ نـصـوصـ كـرـيـعـهـ  
كتـبـ سـيـاـوـيـهـ وـشـوـاهـدـ النـبـوـهـ \* صـحـاحـ اـحـادـيـهـ وـمـوـاهـبـ اـدـبـهـ اـنـفـاسـ  
قـدـسـيـهـ اـيـهـ مـبـرـهـنـ وـمـقـرـدـرـ وـبـرـىـ (تـوـارـيـخـ عـامـهـ) درـكـمـبـيـنـ اـحـوـالـ مـلـوـكـ  
وـدـوـلـ وـمـذـكـرـ اـمـنـ جـهـ اـقـوـامـ وـمـلـلـ وـخـبـرـ اـجـلـ اـمـوـرـ اـزـعـنـهـ اـولـ اـلـوـبـ  
مـظـهـرـ اـسـرارـ \* فـيـهـ عـبـرـةـ لـاـولـ الـابـصـارـ \* اـولـمـلـهـ عـنـدـالـفـضـلـاءـ مـنـ غـوبـ  
وـمـتـبـرـدـرـ يـشـرـطـ اـنـكـاـغـرـاضـ باـطـلـهـ وـبـغـاضـ عـاطـلـهـ دـنـ درـونـ عـارـفـانـ كـيـ  
باـكـ وـصـافـ هـمـانـ بـرـوـصـافـ حـفـانـ اـوـصـافـ وـبـغـيرـ حـقـ الزـنـامـ وـتـوـقـيرـ  
وـبـغـضـ وـبـتـحـفـرـ كـيـ ثـمـهـ عـدـاـوتـ وـنـفـسـيـتـدـنـ وـرـاحـهـ اـفـرـاـ وـخـلـافـدـنـ  
مـاـنـدـبـرـلـ صـفـصـافـ صـافـ اوـلـهـزـرـ تـارـيـخـ حـقـيقـيـ بـدرـانـ اوـلـاـدـ وـاحـفـادـهـ  
زـماـنـلـرـيـتـ وـقـوـعـاتـ وـحـادـثـانـيـ حـوـاسـ مـشـتـرـكـهـ بـنـيـ آـدـمـ اـنـلـرـ مـنـافـيـ  
اوـلـدـفـارـيـ حـالـدـهـ قـرـنـاـبـدـ قـرـنـ عـبـرـتـ اوـلـقـ اـيـجـونـ بـحـقـيقـتـهـ نـفـلـ وـحـكـاـيـتـلـرـ يـدـرـ  
شـوـقـدـرـ وـارـدـرـ كـهـ حـقـيقـتـهـ مـنـ بـورـهـ هـرـ قـرـنـ مـرـوـنـهـ صـورـتـ اـمـكـانـ

(وقـابـلـكـ)

562  
S35  
V.1-2  
MAY 15 1964  
UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY 99577



\*(شـاـنيـ زـادـهـ تـارـيـخـ جـلـدـاـولـيـ)\*

(بـسـمـ اللهـ الرـحـمـنـ الرـحـيمـ)

جـدـالـهـ الـذـىـ خـاـقـ الـأـرـضـ وـالـسـمـوـاتـ وـزـيـنـ لـلـنـاظـرـ بـنـ اـكـثـرـهـاـ بـالـثـوابـ  
وـالـمـيـارـاتـ وـيـسـرـلـنـ يـتـرـضـدـ الـأـقـبـاسـ مـنـ اـنـوـارـ حـكـمـتـهـ مـعـرـفـةـ مـبـادـىـ  
حـرـكـاتـ الـإـجـسـامـ الـنـبـيـاتـ وـاـخـلـاقـاتـ الـأـبـهـاتـ فـيـ السـمـوـاتـ وـالـمـادـاتـ  
لـنـعـرـفـ مـنـهـ اـسـعـدـ الـسـبـبـنـ وـالـشـهـرـ وـالـأـيـامـ وـالـسـاعـاتـ وـغـيـرـهـ اـنـوـاعـ تـوـارـيـخـ  
الـازـمـةـ وـالـأـوـقـاتـ الـتـىـ جـرـتـ فـيـهـ اـعـظـمـاتـ الـوـاقـعـاتـ السـالـفـاتـ بـيـنـ الـأـمـ  
وـالـفـرقـ سـيـاـ الـوـارـدـاتـ فـيـ الـأـيـاتـ الـمـصـدـقـاتـ بـقـوـلـهـ تـعـالـىـ \* اـنـ هـذـاـ  
لـهـوـ الـقـصـصـ الـحـقـ \* كـاـوـصـفـ عـرـوـجـلـ قـلـ قـلـلـ \* وـكـذـلـكـ نـفـصـ عـلـيـكـ مـنـ تـيـاـ  
مـاـقـدـسـيـقـ \* لـاـنـ تـوـارـيـخـ الـأـسـلـافـ تـجـارـبـ الـأـخـلـافـ وـمـصـلـيـاـ عـلـىـ مـنـ بـدـأـنـاـ  
عـدـتـارـ يـخـتـلـفـ بـيـنـ بـيـنـ بـيـنـ مـعـادـةـ عـنـ اـنـ الـقـرـىـ وـبـلـقـ مـاـوـحـىـ الـبـشـرـ مـنـ اـنـبـاءـ الـأـمـ  
وـقـصـصـ الـأـلـبـلـاءـ فـيـهـمـ عـبـرـةـ لـاـولـ الـأـنـيـ هـوـانـيـ الـذـىـ وـرـدـفـ شـانـ قـرـلـهـ قـدـلـهـ  
\* وـمـاـيـعـاـقـ عـنـ الـهـوـىـ اـنـ هـوـ الـأـوـزـيـ بـوـحـىـ \* وـالـأـسـعـدـ اـلـشـرـفـلـوـاـخـيـاـهـ  
الـأـعـدـهـ وـاـسـحـابـ الـوـفـاءـ الـذـيـ اـبـيـئـنـاـ غـرـوـاتـ خـيـرـ الـبـشـرـ وـحـدـثـوـنـاـ بـحـرـانـهـ  
بـصـدـقـ الـخـبـرـ كـاـصـرـحـ فـيـ فـنـ السـيـرـ الـمـعـتـبـرـ الـلـهـمـ وـلـمـ وـلـهـ مـعـادـهـ مـنـ عـادـهـ

واـحـشـرـنـي

کرامتو مرابتو قدرتاو و نهفتم فضم  
 مولیمه فضله و خایعه مامور شای زاده محی عطا الله اندی داعیلی بود فده با عالیه اعلام کرد بر قسطمه عربیه نفی عیله مانده سلفی متوفی عاصم  
 اکبر پنجمی درت سنه قدر فایعی فضله و خیریه ایدوب اول وقت به کندنیا مامور شد و کیمیه اینها ایده و قائم صور تاری با عالیه طرفه و برویه  
 سخوی ادلش و دست مذکوره طرفه اول و بده و خایعه متوازی مومی ایده طرفه اول خامش اولدینه اولوجله متوازی مومی ایده طرفه و برویه  
 هوارثانه که لطف به عنیه مسوانه بشق سلفات فضله و خیریه زوفه و فتنه ماده رسیده اولینی معلوی اول منینه بنه فطنه شروع  
 اینی و خایعه ناقص دیامکر اول مامد ایجیه متوازی مومی ایران بیزاره بندگی اوله نارخیان جزو افری روتی اینی صورتیانا ویدا اینی  
 نارخیان رسابه هی ترجم و اعطای عکله دست مرقومه طرفه کتبه سلاط طوفانیه ادارف متوازی مومی ایران اینی مکونی هاری فنه مذنه  
 مامه اندی قویل زده سوال و طبا ولنه رده و خایعه راز متوازی مومی ایده افزونه که فده اوله سوریات بشی عدد طوره موشه و عاصله مومی ایده  
 اغطا اینیه و متوازی مومی ایده و خایعه بجهه که دست فضله ایدوب برده بشق و اینی اونی مومی ایران معلوی ایدوب بودند اقام صبا نه  
 فضله و خیریه تبیضا بند صنایل دینی اجزا هضور هایوه شاهانه تضمیم اولیش اولدینه هلفی مومی ایده خلی و خایعه رسیدن ایلان رسیده  
 مخفیه فنام اولینی معلمده بیرون اولمه اوزره جزو اپیرت رویی طرف اسرف شاهانه دره بحسب متوفا اولینی اخاده یمنی اولدینه بنا صوری  
 فایانی هایدبه جهابانیدنیه عرض و استیانه اجتاد و مومی ایده بقدیمی افی داعینه تضمیم ایدکی رسابه نلک رضی مظدویه بیوره هایزون  
 قدرتاو و نهفتم

حضرت مذکور  
یا بهم فتن

عطا الله افضلیاں مقدمہ کو زل اول مشی براؤ فونقی یا زو: یا ہے گبیچن: ولسوں طرف ہمایونکہ تقدیم اولنسون

عطا الله افندی مقدمه کوزل او ملشی بر او فو نفع یازد و بیهقی: ولسوں طرف همایونکه تقدیم اولنسون

'Atâ'u'llah Efendi'nin mukaddimesi güzel olmuş Bir okunaklı  
yazu ile tebâyîz olunub taraf-ı hümâyûnuma takdîm olunsun

عطا الله افندی مقدمه کوزل او ملشی بر او فو نفع یازو: بله گبیچن: ولسوں طرف همایونکه تقدیم، ولسوں

'Atâ'u'llah Efendi'nin mukaddimesi güzel olmuş Bir okunaklı  
yazu ile tebyîz olunub taraf-ı hümâyûnuma takdîm olunsun

L'introduction d'Ataullah Efendi est bien écrite. Faites-la  
recopier d'une bonne main avant de la soumettre à ma  
Majesté impériale

وقابلیت بر درجه سنی فوت و اضافه ابدولاً بوله کنند کجذب خانه العاقبه  
او لور و كذلك معلوم محربین احوال دوران و مفهم سیاق سنجان فرتوت  
جهاندر که بعض ایرفانه بجا به متعظم و شرایب سیمای ابن سينا و طلسمات  
کجخ کاوجشید اساد بجسم او له رق حقیقت حال بی نام و نشان وزیر بردہ  
کمانده بجهول و پنهان قالور و بو تقریله اوائل اکثر دول خوارقه  
تصفه اولور هکدار و مبانک تاریخ ادبیته نظر مذهب کات غریبه و افسانه  
بجا به اعجو به اولدینی مطاعمه ایندله مستبدندر زیر امثال اسیالک ملل  
وافرام قدیسه الایام نسیه نظر ابوریبه ده جـ بدید و نوظمه روالان دولت  
رومیان یله اوائل زمانه بشیوز سنده قدر تاریخ سنجیده ممتاز عان اویشد  
بو تقدیر جد بادی قیصران اولان روم و لوس کو کب مرینک ولدی و دایه  
مرضده می برذب برق اولدینی فسانه مردمیان موجب استغاب اولان  
تواریخ عتیقه ده بعض خصوصات اولد فجه صحنه تحقیق ایغت ایچون  
انجق بر طریق وارد و طریق من بور بعض منتسب الانکار دلائل و آثار  
قالمشیر میدر دیو صرف دقت انتظار ایلکدر و بو باده تحر را اولان دلائل  
و آثار بالکزا و چه احصار او زر، در (دلیل اول) مملکت بالله بیک طفو زیوز  
سنده نتنه علی التوالی مزد و مقادی اولش ارصاد فلکی ده جمع و قبد  
اوئمنش احوال مرینه سماویه در که اسکندر اندری رومه نقل و ارسال  
ایلش در فعلی هذا تاریخ بیلا دعیسی صلوات الله علیه و علی بنی ادان مقدمی  
ایکی بیک ایگیوزا و توز درت سنده صاعد و باع اولان بونظر بات مقیده  
هیأت هیادن اهالی بابل اقوام سازه دن اقدم اقوام کنبر و فرون و فبر  
موجود و صحنه اولش ایدوکاری مستبان و اوان مر قوهد و قوی بولش  
اولان حوادث عظیمه کوبنده کذلک کتب و ضبط ایده بیش اولد فلری  
واضخ و عیان اولور زیر اطم و رضایع دفده لاجرم مر کذلت مر و زماندر  
وطبع بشرده بر امر طبیعی اولان رخاوت جبلیه اندری نیمه بیک سنده انجق  
امن تعیشه اشغالدن واکدار روزگار و سی و ذیع اعدا و اغبار دن تحفظ

تواریخ عتیقه ده بعض خصوصات اولد فجه صحنه تحقیق ایغت ایچون  
انجق بر طریق وارد و طریق من بور بعض منتسب الانکار دلائل و آثار  
قالمشیر میدر دیو صرف دقت انتظار ایلکدر و بو باده تحر را اولان دلائل  
و آثار بالکزا و چه احصار او زر، در (دلیل اول) مملکت بالله بیک طفو زیوز

تواریخ عتیقه ده بعض خصوصالک اولد فجه صحیتی تحقیق اینک اچون  
انجق بر طاریق وارد رو طریق من بور بعض ممتنع الانکار دلائل و آثار  
قالمشیر میدرد یو صرف دقت انتظار ایلکر و بو باشه تحریر اولان دلائل  
و آثار یالکزا او چدان خصارا وزره در (دلیل اول) مملکت با بلده یک طفوزیوز

... Tevarih-i 'atikada ba'zı hususatın oldukça sıhhatini tahlük etmek için  
ancak bir tarik vardır ve tarik-i mezbur ba'zı mümteni'ü'l-inkâr dela'il ve  
asar kalmışlar mıdır deyü sarf-ı dikkat-i enzar eylemekdir ve bu babda  
tahriren olan delail yalnız üçe inhisar üzeredir ...

تواریخ عتیقه ده بعض خصوصالک اولد فجه صحیتی تحقیق اینک اچون  
انجق بر طاریق وارد رو طریق من بور بعض ممتنع الانکار دلائل و آثار  
قالمشیر میدرد یو صرف دقت انتظار ایلکر و بو باشه تحریر اولان دلائل  
و آثار یا لکزا او چدان خصار او زر در (دلیل اول) مملکت با بلده یک طفوز یوز

... Tevarih-i 'atikada ba'zı hususatın oldukça sıhhatini tahlük etmek için  
ancak bir tarik vardır ve tarik-i mezbur ba'zı mümteni'ü'l-inkâr dela'il ve  
asar kalmışlar mıdır deyü sarf-ı dikkat-i enzar eylemekdir ve bu babda  
tahriren olan delail yalnız üçe inhisar üzeredir ...

Pour étudier quelque peu l'exactitude de certaines choses dans les  
histoires anciennes, il n'y a qu'une voie et cette voie est de vérifier avec  
attention s'il en reste des preuves et des traces indéniables et les preuves  
écrites de ce genre se réduisent à trois ...

متعلقاتند و بحر سفیدد، کان باره اطه سنده بوانوب آروندل نام بگزارد، نک  
انگلتره ده او رنده شهر ینه نقل ایلدیکی صخراي مر او زرل ینه منفور  
و مصور خطوط و پکر در که انده باعون و عنایت حضرت خالق البشرينه

متعلقاتندن و بحر سفید ده کان باره اطه سند و بولنوب آروندل نام بکرا دنک  
انگلتره ده اورندل شهر ینه نقل ایلدیکی صحخاری مر مر او زرل ینه منغور  
ومصور خطوط و پیکر در که انده باعون و عنایت حضرت خالق البشر ینه

متعلقاتندن و بحر سفیدد. کان باره اطه سنده بولنوب آروندل نام بگزادرد  
انگلتره ده او رندل شهر ینه نقل ایلدیکی صحخاری مرمر اوزرل ینه منغور  
ومصوّر خطوط و پیکر در که انده باعون و عنایت حضرت خالق البشر ینه

... Bahr-ı Sefid'de kâin Bara atasında bulunub Arundel nam bezzadenin  
İngiltere'de Orendel şehrine nakl eyledigi sahari-i mermer üzerlerine  
menkur ve musavver hutut ve peykerdir ...

متعلقاتندن و بحر سفیدد. کان باره اطه سنده بولانوب آروندل نام بگزادردن  
انگلتره ده او رندل شهر ینه نقل ایلدیکی صحخاری مرمر او زرل ینه منغور  
ومصوّر خطوط و پیکر در که انده باعون و عنایت حضرت خالق البشر ینه

... Bahr-ı Sefid'de kâin Bara atasında bulunub Arundel nam begzadenin  
İngiltere'de Orendel şehrine nakl eyledigi sahari-i mermer üzerlerine  
menkur ve musavver hutut ve peykerdir ...

... des inscriptions et des visages gravés sur des stèles de marbre qui  
furent découvertes sur l'île de Paros dans la Méditerranée et furent  
emportées vers la ville de d'Orendel en Angleterre par un gentilhomme  
du nom d'Arundel ...

افریقانک ئامانی قدر مخلارى وامر يقادە بعضر صورتله پرونملسکى و مكسىغى  
مملسکى و تايسقالە جەورىز ما عدالرى يىڭىز جىلە خلىقى بوجال او زە بولۇب

افريقالك ثايانى قدر محلارى وامر يقاده بعضا صورته پرونملنكى ومكسىقى  
مملنكى و تايىسقاڭ جەورۇنىز ما عدالرى يىنچ جىله خلقى بوجال او زره بولۇب

... Afrika'nın sülüsani kadar mahalleri ve Amerika'da ba'zi suretle Peru  
memleketi ve Meksika memleketi ve Tliskala cumhurundan ma'adalarının  
cümle halkı bu hal üzere bulunub ...

افريقالك ثانيانى قدر محلاري وامر يقاده بغض صورته پرونملنكى ومكسىقى  
مملنكى و تايسقااله جهورندز ماعد الرينك جله خلقى بوحال او زره بولنوب

... Afrika'nın sülüsani kadar mahalleri ve Amerika'da ba'zi suretle Peru memleketi ve Meksika memleketi ve Tliskala cumhurundan ma'adalarının cümle halkı bu hal üzere bulunub ...

... quelque deux tiers de l'Afrique, ainsi que tous les peuples d'Amérique, à l'exception des pays du Pérou, du Mexique et de la république de Tlaxcala, se trouvaient dans cette situation ...



